herpy

VARANER

Varanus caudolineatus

Varanus caudolineatus är en av världens minsta varaner: en dagaktiv, halvt trädlevande dvärgvaran på 25-32 cm från de torra buskmarkerna i västra Australien. Den bor i springor under lös bark och i ihåliga träd, lever av insekter och små ödlor och är sällsynt i fångenskap. Arten har fötts upp i fångenskap, men skötselkunskapen är sparsam, och en del av vägledningen bygger på besläktade dvärgvaraner.

Familj: Varanidae Engelska: Line-tailed Pygmy Monitor Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**25-32 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**8-12 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Halvöken**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**80 × 50 × 100 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**28-34 °C**
Värmeplats	**45-55 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**30-60 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**3-6 ägg**
Kullar per år	**2-4**
Inkubation	**77 dagar** vid 29-31 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus caudolineatus hör till dvärgvaranerna (undersläktet *Odatria*) och beskrevs 1885 av George Albert Boulenger. Svansen är kort, bred och tillplattad, högst 1,25 gånger så lång som kroppen, med kraftigt kölade fjäll i hela ringar. Efter några fläckar längst fram har svansen fyra till sex brutna längsgående ränder, som har gett arten dess vetenskapliga namn (*caudolineatus* betyder "linjesvansad"). Grundfärgen är gråaktig till gulaktig med stora bruna till svarta fläckar, och vissa djur har ett rödbrunt band längs ryggen. Huvud och hals är mörkare och tätare fläckiga, och en tydlig mörk rand löper över tinningen. Den närstående *Varanus gilleni* har rundare, mindre utstående fjäll på ryggen och en nästan ofläckad buk.

Totallängden når upp till omkring 32 cm. Vuxna djur ligger sannolikt på 25-32 cm; den nedre gränsen i rutan är en uppskattning. Djuren blir könsmogna vid en nos-kloaklängd på omkring 9 cm, och de största når 13 cm för hanar och 12 cm för honor. Nordliga bestånd blir större än de sydliga och liknar *V. gilleni* mer. Hanarna är kanske något större än honorna, men skillnaden är inte säker. Vikten är inte känd.

Arten är sällsynt i fångenskap och föds upp betydligt mer sällan än *V. gilleni*. I djurparker har bara två djur registrerats, båda hanar i Europa. Arten har fötts upp i flera generationer, och det finns siffror för kullar, inkubation och ungar, men nästan inget om själva skötseln. Temperaturer, terrariemått och foder bygger därför på vilda djur och på besläktade dvärgvaraner, framför allt *V. gilleni* och *Varanus similis*.

Livslångt åtagande: Djuret är litet och kräver varken stort terrarium eller dyrt foder, men det kräver en varm och ljus uppställning året runt, levande insekter och en hållare som är beredd att anpassa skötseln längs vägen, eftersom det inte finns något facit. Livslängden i fångenskap är inte känd; siffran i rutan är en uppskattning utifrån besläktade dvärgvaraner, och djuret måste räknas som ett ansvar under en rad år.

Läs mer: Inkubation av ägg

Utbredning och livsmiljö

Varanus caudolineatus finns bara i Western Australia. Typlokalen är Champion Bay vid Geraldton, och arten har dessutom hittats från Carnarvon och Minilya i väster till Laverton och Lake Nabberu i öster, och från Tambrey Station och Meekatharra i norr till Cadoux i söder, bland annat också vid Yalgoo, Cue och Nannine. Utbredningen sträcker sig från kusten vid Geraldton och Carnarvon in i delstatens torra och halvtorra inland.

Den finns inte i övriga Australien. Arten förväxlas lätt med *Varanus gilleni*, som bland annat lever i centrala Australien, men de två utbredningsområdena överlappar inte enligt de nuvarande fynden.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Varanus caudolineatus lever i busksnår, öppen skogsmark och gräsmark där akacior (bland annat mulga) och spinifexgräs dominerar. Djuren håller till i träd och söker skydd i springor under lös bark, i ihåliga stammar av mulga och eukalyptus och i klippblock. Födosöket sker dock ofta på marken, och djuren kan gå in i hålor i marken efter byte.

Arten är dagaktiv, men relativt stillasittande. Den blir först aktiv under de varmaste timmarna, när temperaturen har kommit upp i 30-45 °C, och den går typiskt bara omkring 34 m från sitt träd. Samma träd används i ungefär tre dagar i sträck, och djuret kan stanna i det i upp till 15 dagar utan att lämna det. Flera djur kan dela ett litet område: Upp till fyra djur kan leva inom 500 m², och hanar och honor är ganska toleranta mot varandra. Parningen ligger förmodligen i juli och augusti, och honorna lägger sina ägg i november och december, alltså i början av den australiska sommaren. Klimatet är torrt med mycket varma dagar.

Skötsel

TERRARIET

Måtten för *Varanus caudolineatus* är lånade från de trädlevande dvärgvaranerna *Varanus similis* och *Varanus gilleni* och nedskalade, eftersom arten är mindre. Ett djur eller ett par behöver ett terrarium på minst 80 × 50 × 100 cm (längd × bredd × höjd), och höjden är viktigare än golvytan, eftersom arten lever på stammar och under bark. Större är bättre. Den något större *V. similis* behöver minst 80 × 80 × 130 cm.

Inred med många täta gömslen. Korkrör, korkbark på bakväggen och lodräta stammar med lös bark ger de springor som arten söker i naturen. Gömslena ska vara trånga, så att djuret kan klämma in sig. Ta inte bort gömslena för att få fram djuret: Då blir det stressat, inte tamt.

Botten bör vara tillräckligt djup för att djuret ska kunna gräva och för att fukten ska kunna hålla sig längst ner: 5-10 cm jord blandad med sand passar bra. Låt en del av botten vara något fuktig, så att den kan användas som äggläggningsplats. En äggläggningslåda eller en djup bricka med fuktig jord och sand, placerad högt i terrariet, fungerar bra som boplats.

Värmekällorna ska vara skärmade: Alla lampor och spotlights ska sitta bakom nät eller i armaturer, så att djuret inte kan bränna sig. Luckan ska stänga tätt. Dvärgvaraner hittar alla springor, och ett djur på 25 cm tar sig ut genom ett litet hål.

Ungar kan i början hållas i en mindre bricka eller ett litet terrarium på omkring 60 × 30 × 30 cm, men ska flyttas upp i takt med tillväxten.

TEMPERATUR

Varanus caudolineatus är aktiv när luften är 30-45 °C, så terrariet ska ge möjlighet till höga temperaturer. Siffrorna nedan är en försiktig uppskattning utifrån besläktade dvärgvaraner.

- Bakgrund på dagen: 28-34 °C. Som jämförelse hålls *Varanus similis* vid 25-30 °C, och ökenlevande dvärgvaraner har en varm sida på 29-38 °C.
- Solplats: 45-55 °C yttemperatur på en gren eller en sten, mätt med IR-termometer. Uppgifterna varierar från 40 °C för trädlevande dvärgvaraner till 70-78 °C för ökenlevande, marklevande dvärgvaraner. Börja i den låga änden.
- Natt: 20-24 °C. Natten kan vara svalare än dagen, men den får inte bli kall.
- Det ska finnas en stor temperaturgradient, så att djuret själv kan välja mellan solplats och svalt gömställe.

Använd halogenspotlights eller andra värmelampor med termostat, och mät både yta och luft. Djur som ligger hela dagen i gömslet utan att komma fram och sola sig är antingen för kalla eller stressade. Om arten behöver en sval vinterperiod är inte känt.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Varanus caudolineatus kommer från torra trakter i Western Australia, och luftfuktigheten i terrariet ska ligga på omkring 30-60 %, med ett fuktigare hörn längst ner i botten och torrare luft vid solplatsen. Som jämförelse hålls trädlevande dvärgvaraner vid 60-80 % med daglig besprutning på kvällen, medan marklevande ökendvärgvaraner hålls torrare vid 20-50 % och en fuktig botten.

Ge en låg, stabil vattenskål med färskt vatten, som byts dagligen. Djuret dricker sannolikt också droppar från besprutade ytor, så en lätt besprutning av en del av terrariet ett par gånger i veckan räcker. Håll ventilationen god och undvik en ständigt blöt botten, som ger svamp och hudproblem.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Varanus caudolineatus är dagaktiv och solar sig i värmen, så den trivs bäst med starkt ljus och UVB. Använd ett UVB-rör (T5 eller motsvarande), monterat över en favoritviloplats, så att UV-indexet vid solplatsen ligger omkring 3-4 (Ferguson-zon 3), och eventuellt en extra UV-spotlight, tänd en kort stund varje dag. Zonen är en uppskattning utifrån att arten solar sig mycket. Det ska finnas skugga i resten av terrariet.

Ha ljuset tänt 12 timmar om dagen. Ge en kraftig dagsljuslampa eller en halogenspotlight vid solplatsen. Byt UVB-rör enligt tillverkarens anvisning, typiskt efter 12 månader, eftersom UV-utbytet sjunker även om röret fortfarande lyser.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

I naturen lever *Varanus caudolineatus* mest av leddjur: kackerlackor, gräshoppor och andra insekter, spindlar och skorpioner, och mer sällan tusenfotingar, skalbaggar, cikador och nattfjärilar. Små ödlor tas också, särskilt geckor, och geckor som är för stora att övermanna kan bli angripna för att komma åt den avkastade svansen. Det stämmer med en kost av levande insekter i fångenskap.

I fångenskap består kosten av: - Kackerlackor (till exempel dubia), gräshoppor och syrsor i lämplig storlek, så att insekterna inte är större än djurets huvud. - Variation: stora gräshoppor med rörliga vingar utlöser en kraftig jaktreaktion hos dvärgvaraner. - En liten bit kött eller en pinky-mus då och då, särskilt till dräktiga honor, inte som huvudfoder.

Pudra fodret med kalk och ett multivitamintillskott; behovet av D3 beror på hur mycket UVB djuret får. Som utgångspunkt får vuxna djur 3-4 små mål i veckan och ungar oftare; justera efter kroppsformen. Dvärgvaraner tar gärna för mycket, så fetma är en risk. Ge dräktiga honor mer protein och tillskott.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Varanus caudolineatus är så liten att bett och klor knappast ger allvarliga skador, men djuret kan både bita och rispa, så hanteringen bör vara lugn och kort. Svansslag är knappast ett problem vid den här storleken. Uppfödda dvärgvaraner kan bli tama, medan vilda djur är skygga och flyr eller gömmer sig, vilket är naturligt beteende och inte tecken på sjukdom. Ta inte bort gömslena för att få fram djuret.

Hantera djuret bara när det är nödvändigt, och låt det komma till en öppen hand. Ta aldrig tag om svansen. Tvätta händerna före och efter, eftersom varaner kan bära på salmonella; det gäller också om man bara har rört vid terrariets inredning. Barn bör inte hantera djuret utan uppsikt.

Socialt är arten tolerant i naturen, där flera individer kan dela ett område, och hanar och honor är ganska avslappnade med varandra. I fångenskap hålls den enskilt eller parvis. Börja med ett djur, eller ett par som kan skiljas åt om oro uppstår. Som hos *Varanus gilleni* tas hanen ut innan honan lägger ägg.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Storlek och färg är inget säkert könstecken hos *Varanus caudolineatus*, och hanarna är högst något större än honorna. Däremot är arten lätt att könsbestämma genom att lysa igenom svansroten med en kraftig ljuskälla i ett mörkt rum: Hanens hemipenes syns som avlånga röda ovaler, och honan har dem inte. Metoden fungerar hos många små arter redan från omkring 5 cm nos-kloaklängd.

Honorna är könsmogna vid en nos-kloaklängd på omkring 8-9 cm och hanarna vid omkring 9 cm. Åldern är inte känd, men är sannolikt omkring två år, som hos en välmatad *Varanus similis*.

PARNING

I naturen ligger parningen förmodligen i juli och augusti. Hos den närstående *Varanus gilleni* kan ett par hållas tillsammans året runt, med tillfällig separering under den australiska vintern (maj till september). Hanen jagar honan, kontrollerar henne med tungan och klöser på hennes rygg, och parningen kan ske i gömställe.

Mata honan väl före och efter parningen. Ta bort hanen i god tid innan honan ska lägga ägg, så att hon kan lägga dem utan stress. Hos den nära släktingen *Varanus similis* läggs äggen omkring fyra till sex veckor efter parningen, och honans ökade aptit och tjockare kropp är ett tecken på att parningen har lyckats.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honor av *Varanus caudolineatus* lägger 3-6 ägg per kull, i naturen i november och december. Vilda honor kan lägga upp till fyra kullar under en säsong, och i fångenskap är det typiskt två till tre kullar per år. Ge därför honan gott om foder och kalk hela säsongen.

Ställ fram en äggläggningslåda, till exempel en trälåda fylld med en blandning av jord och sand, högt upp i terrariet, eller en djup bricka på golvet med minst 27 °C. Erbjud gärna flera platser. Hos den besläktade *Varanus similis* grävs äggen ner ordentligt, och boet täcks noggrant. Honan ska matas rikligt efter äggläggningen för att återhämta sig.

INKUBATION

Ägg av *Varanus caudolineatus* kläcks efter omkring 77 dagar vid 29-31 °C. Siffran bygger på få ägg. Som jämförelse kläcks ägg av den större *Varanus similis* efter 120-136 dagar vid 28-29 °C.

Flytta äggen försiktigt och håll dem med samma sida upp, så att de inte vänds. Markera ovansidan. Lägg dem halvt nedgrävda i fuktig perlit eller vermikulit i en sluten plastlåda med små lufthål i en kläckmaskin. Ägg tål torrhet bättre än för mycket fukt: blött underlag ger snabbt oåterkalleliga skador. Droppa lite vatten i hörnen efter 2-3 veckor utan att röra äggen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna av *Varanus caudolineatus* är vid kläckningen omkring 12 cm i total längd, 5 cm från nos till kloak och väger 1,5-2,5 g. Som hos besläktade dvärgvaraner äter ungarna små syrsor, kackerlackor och gräshoppor pudrade med vitaminer från de första dagarna, och de kan hållas ihop de första månaderna, tills könet syns eller problem uppstår vid utfodringen. Då ska de skiljas åt för att undvika bett och stress.

Ungar hålls i ett litet terrarium med gömslen, en låg vattenskål, värme och UVB. Använd hushållspapper på botten tills naveln har slutit sig, och byt sedan till jord och sand. Tillväxthastigheten är inte känd.

Hälsa och vanliga misstag

Varanus caudolineatus har samma typiska problem som andra små, dagaktiva varaner i fångenskap:

- För låg temperatur eller saknad solplats, som ger dålig matsmältning och uteblivet aptit.
- Fetma hos djur som får för mycket foder eller för feta foder (pinkies varje dag).
- Brist på kalk och D3 vid saknad UVB eller tillskott: mjuka käkar, krokiga lemmar och darrningar.
- Hudproblem och svamp vid ständigt blöt botten.
- Parasiter och stress hos nyinköpta, vildfångade djur. Låt undersöka djuret för inälvsmaskar och protozoer hos en veterinär med erfarenhet av reptiler.
- Äggläggningsproblem (äggläggningssvårigheter) hos honor utan lämplig äggläggningsplats eller med för lite kalk.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svans och är aktivt i värmen. Sök veterinär om djuret tappar i vikt, inte äter på flera veckor eller ligger slött i gömslet mitt på dagen. Håll alltid hygienen i ordning, eftersom varaner kan bära på salmonella.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.